

**BOLU F TİPİ YÜKSEK GÜVENLİKLİ CEZA İNFAZ KURUMUNA İLİŞKİN
DEM PARTİ HUKUK VE İNSAN HAKLARI KOMİSYONU**

CEZAEVİ ALT KOMİSYONU

RAPOR

Haziran 2025

“Zincirleri kırmak, hakikati savunmak, onurlu bir barışı ve demokratik toplumu inşa etmek için...”

GİRİŞ

Bolu F Tipi Yüksek Güvenlikli Ceza İnfaz Kurumu hakkında hazırlanan bu rapor, cezaevindeki uygulamaların siyasal ve hukuki bağlamını ortaya koymayı, hak ihlallerini gözler önüne sermeyi ve sorumluları hesap vermeye çağırmayı amaçlamaktadır.

Bu rapor, **son üç haftalık dönemde** tarafımıza ulaşan mahpus mektupları ile aileler ve avukatlardan edinilen bilgi ve belgeler esas alınarak hazırlanmıştır. Bu bağlamda bahse konu cezaevinde yaşanan hak ihlalleri aşağıdaki gibidir.

HASTA MAHPUSLAR ve SAĞLIK HİZMETLERİNDE ONUR KIRICI MUAMELE

Mahpuslar, hastane ve revir sevklerinin geç yapıldığını, ilaç temininde ciddi gecikmeler yaşandığını ve sağlık raporlarının dikkate alınmadığını ifade etmektedirler.

Mahpuslar, hastaneye sevk sırasında üst araması adı altında onur kırıcı uygulamalara maruz kaldıklarını; “elini başının üzerinde havada tutma”, “ağız içi arama” ve benzeri dayatmalar ile karşılaştıklarını, bu uygulamalara itiraz ettiklerinde ise hastane sevklerinin gerçekleştirilmediğini belirtmektedirler.

Ayrıca mahpuslar, muayene sırasında da jandarmanın odadan çıkmadığını, bu durumun hem teşhis hem de tedaviyi ciddi şekilde engellediğini ifade etmektedirler.

Örneğin Bolu Cezaevinde tutulan Mehmet Çağlar adlı mahpus nisan ayında beyin kanaması geçirmiştir. Mahpus Bolu Devlet Hastanesinde ameliyat olduktan kısa bir süre sonra tutulduğu cezaevine gönderilmiştir. Tedavisi cezaevi koşullarında mümkün olmayan mahpusun hastaneye sevkleri sırasında insan onuruna aykırı uygulamalardan kaynaklı tedaviye erişemediği belirtilmektedir.

Yine kalp ve akciğer dokularında kalıcı sertleşme olan Abdülvahap Kavak’ın cezaevi yanındaki beton santrali yoğun partikül yayarak sağlığını olumsuz etkilemektedir. Hekim raporlarına rağmen mahpusun sevk talebi ise reddedilmiştir. Mahpusun sağlıklı bir ortamda

yaşıma ve tedaviye erişme hakkı, Anayasa'nın 17. Maddesi ile AİHS'in 3. Maddesi kapsamında korunmaktadır. Cezaevi idaresi, çevresel koşullar nedeniyle oluşan sağlık risklerine karşı gerekli önlemleri almak ve sağlık raporlarına uygun sevk işlemlerini yerine getirmekle yükümlüdür. Bu yükümlülüğün ihlali hem yaşam hakkını hem de insan onurunu ihlal eder.

Ayrıca kelepçeli muayene, ağız içi arama, jandarmanın muayene odasından çıkmayarak hasta mahremiyetinin yok sayılması gibi insan onurunu zedeleyen uygulamalar, hasta mahpusların sağlık hizmetlerine güvenli ve onurlu bir şekilde erişimini ortadan kaldırmaktadır.

Sağlık hizmeti erişimin her türlü kademesinde tedavi hakkından mahrum bırakılan hasta mahpusların, insan onurunu yok sayan bir infaz rejimiyle karşı karşıya bırakıldığı görülmektedir.

BOLU F TİPİ YÜKSEK GÜVENLİKLİ CEZA İNFAZ KURUMUNDA TUTULAN BAZI HASTA MAHPUSLAR

	ADI SOYADI	TESPİT EDİLEN HASTALIĞI
1	MUZAFFER AKIŞ	70 yaşında olan mahpus hafıza zayıflaması, ani kramplar, kulak iltihaplanması yaşamakta, mide-bağırsak iltihaplanması rahatsızlığı bulunmaktadır.
2	ABDULVAHAP KAVAK	Kalp hastası.
3	ABDURREZAK GÜLMEZ	Kronik bronşit hastası. Bağırsak ve mide sorunları ağırlaşmakta. Kronik ülser hastası, dispepsi tanısı konulmuş. Midede benek var.

4	ADNAN SAYAK	Diz ve omuzdan ameliyat olan mahpusun bazen baygınlık geçirdiği ifade edilmektedir.
5	AHMET GÜMÜŞ	Mide ülseri ilerlemiş. Sinüzit, migren ve kolda damar rahatsızlığı var. Ayrıca astım ve koah için tedavi görüyor.
6	ALİ ADIMAN	Ağır tansiyon hastası.
7	ATEŞ GÖBE	Beyne pıhtı atmış, prostat, kalp kapakçığında tümör, sık sık yaşanan burun kanamaları, baş dönmesi ve koah.
8	AYDIN ADIYAMAN	Reflü, ülser ve fitik hastalıkları var.
9	AYHAN DAĞ	Koah hastası ve romatizma hastalıkları var. Prostat hastası. Belde iki yerde fitik var. Vertigo hastası. Gözlerde bozulma var. Nefes darlığı yaşıyor. Unutkanlık var.
10	AYHAN ENGİN	Kalp ritim bozukluğu var. Hipoglisemi (kan şekerinin, yani glikoz seviyesinin normal değerlerinden daha düşük olması) durumu var.
11	AZAMETTİN KARAKOÇ	Ayak bileklerinde ve diz kapaklarında kan pıhtılaşması var. Bağırsak enfeksiyonu ve alerjileri var.
12	AZİZ TEMEL	Akdeniz Anemisi teşhisi konulmuş. Dalak büyümesi rahatsızlığı var. Gastrit, reflü hastalıkları var.

13	BAHATTİN SALHAN	Başından vurulduğu için beyin travması nedeniyle ameliyat olmuştur. Vücudunun sağ tarafı uyuşmaktadır, hareket etmekte ve bazı ihtiyaçlarını karşılamakta zorlu çekmektedir.
14	CEBBAR PALABIYIK	Mide ülseri ve reflü hastasıdır.
15	CESİM KAHRAMAN	Hepatit B ve ağır astım hastası.
16	CİVAN BOLTAN	Sağ eli dirsekten 10 cm aşağısı yok. Kafasında 9 mm şarapnel parçası var, baş ağrısı ve unutkanlık yapıyor. Sol gözü görmüyor. Raynaud sendromu var. Her iki dizinde de çok sayıda şarapnel parçası mevcut, sürekli olarak diz bölgesinde ağrı ve şişmelere neden oluyor.
17	DENİZ ŞAHİN	Karaciğer ve böbrekte kist var; karaciğerdeki 4 cm, böbrekte 2 cm'dir. Karaciğerindeki kist nedeniyle ameliyat olmuş ancak başarısız olduğunu belirtmiş. Ayrıca burnunda et ve kemik var. Sağ omuzunda yırtılma var. Burundan ve omuzdan ameliyat olması gerekiyor.
18	ENES TAŞKIN	Sağ gözü %30 görüyor. Sol diz kapağında kemik fazlalığı var. Burnunun iç kısmında gözle görülür ölçüde kemik var, nefes almakta zorluk yaşıyor. Böbreklerinde ise 2 adet taş var.

19	HALİL GEÇGEL	Guart, sinüzit, faranjit gibi hastalıkları var.
20	HASAN İNCİ	Mide ve bağırsak kanaması olmuş. Mide ve bağırsakta ülser ve iltihap var. Kan şekerlerinde dengesizlik ve faranjit rahatsızlıkları var.
21	HAYATİ DENİZ KAYTAN	Kar yanığından sol- sağ ayak parmakları kesiktir. El ve ayaklarından kaynaklı yüzde 60 raporu var. Beyninde tümör var. Beyin ameliyatı sonrası epilepsi hastalığı oluşmuş.
22	HİKMET AKBAŞ	3 bel fıtığı var. Kas spazmı, kas fıtığı, mide ülseri, reflü, alerji ve sinüzit hastalıkları var. Bacaklarda varis, el ve ayaklarda yanıklar var. Ayrıca vertigo, belde sinir ezilmesi bulunuyor.
23	FERİDUN KURT	28 yıldır cezaevinde. Kuyruk sokumu kırıklığı vardı, tedavi kendi kendine yanlış kaynamış. Bel fıtığı var. Kalçalarda kireçlenme, omuzda yırtılma var. Mide hastalıkları, tansiyon, astım ve kolesterol hastalıkları var.
24	İBRAHİM DOĞAN	Kalp ritim bozukluğu var.
25	KENAN KARAASLAN	Bel ve boyun fıtığı, kronik migren, mide ve bağırsak sorunları, göz ağrısı, romatizma, kulak çınlaması ve beyinde şarapnel parçası var.

26	KEYFO BAŞAK	Yaşadığı işkenceden kaynaklı (askı ve elektrik) sol kolda güçsüzlük var. Reflü, sinüzit, diyabet, boyun fıtığı.
27	MEHMET AKPOLAT	Bel-boyun, mide-bağırsak sorunları, kol kaslarında zedelenme, migren, siyatik, eklem romatizması ve kronik astım.
28	MEHMET ÇELEBİ ÇALAN	Behçet hastalığı, prostat, astım, ülser, reflü, migren, sinüzit, alerji, miyopi, periferik vasküler ve kulak çınlaması. Akdeniz Anemisi ihtimali mevcut.
29	MEHMET DENİZ GÜZEL	Hepatit B ve kronik sinüzit.
30	MEHMET İLHAN	Sağ elinin ikinci parmağı kemik urundan dolayı alınmış. Kemik urunun bazı ince kemiklere nüksetme olasılığı belirtilmiş. Sağ böbrekte genişleme, sol böbrekte kist.
31	MEHMET ŞİRİN BOZÇALI	Kronik Hepatit B hastalığı var.
32	MEHMET ZEKİ ESİN	Kronik Hepatit B, yüksek tansiyon, bel fıtığı, hemoroid, mide gastrit ülser, prostat ve kist oluşmuş.
33	MİKAİL ARSLAN	Karın bölgesinde kurşun yarasından kaynaklı idrar yollarının parçalanması, sonda ile idrarını yapıyor.
34	NEDİM YILMAZ	Kronik faranjit ve bronşit, kas ve eklem ağrıları, eroziv gastrit, özofagus ülser erozyonu, aktif kanamalı kalın bağırsak enfeksiyonu, kolon koid.

35	NEVZAT YALÇIN	Tansiyon ve kalp hastası.
36	ORHAN BİNGÖL	Bacaklarda varis, hemoroid, böbrekte taş.
37	RAMAZAN KIRAN	Beyinde kist, yüksek tansiyon, migren, sinüzit, boyun fıtığı, reflü, bağırsak sorunları, hemoroid, romatizma, kas krampları.
38	RAMAZAN VURAL	Yüksek tansiyon, irritabl bağırsak sendromu, tek göz, romatizma, işitme kaybı, mide.
39	REFİK SÜNKÜR	Kalbinde pıl takılı, ritim bozukluğu, kemik kaybı, boyun fıtığı ve bel düzleşmesi, her iki dizde sorunlar, troid, mide ülseri, reflü.
40	ROJVAN AKDOĞAN	Bağırsak enfeksiyonu ve görme problemi.
41	SABİT KAYA	Mide ameliyatı olmuş, rahatsızlık tekrar etmiş, prostat, hipertansiyon, hemoroid ve göz hastalıkları.
42	SEBAHATTİN KARAKOÇ	Bağırsak enfeksiyonu.
43	SERHAT ÖZTÜRK	Karaciğer hemogin, uyku apnesi, kas spazmı ve vertigo.
44	SİNAN TÜRKMEN	Hepatit-B taşıyıcısı, Behçet, göz sinirleri hasarı, eklem sorunları, kronik faranjit.
45	TURAN UYSAL	Yüksek tansiyon, Beloc kullanımı.
46	ÜMİT DOĞANAY	Kalp ritim bozukluğu, yüksek tansiyon, dil altı ilaç kullanıyor.
47	YILDIRIM DEMİR	Sağ gözü görmüyor, anjiyo, prostat, mide, kronik bronşit, işitme kaybı,

		menisküs, sinüzit, baş ağrısı, boyun-bel fıtığı, irritabl bağırsak, hemoroid, vertigo, uyku apnesi, diş eti nakli yapılacak.
--	--	--

Bolu F Tipi Yüksek Güvenlikli Ceza İnfaz Kurumu’nda tutulan mahpusların önemli bir kısmı uzun yıllardır cezaevinde olduğundan, temizlik koşullarının yetersizliği, temiz içme suyuna ve sağlıklı gıdaya erişimde yaşanan sıkıntılar ile ilaç temini ve tedaviye ulaşamama gibi nedenlerle yaşadıkları sağlık sorunları ciddi boyutlara ulaşmıştır. Cezaevinde bulunan ve bilgisine ulaşabildiğimiz bir kısım hasta mahpusun yaşadığı sağlık sorunları yukardaki tabloda yer almaktadır. Ancak belirtmek gerekir ki Bolu Cezaevinde ciddi sağlık sorunu yaşayan çok sayıda hasta mahpus bulunmaktadır.

ANADİLİNDE İLETİŞİM VE HABERLEŞME HAKKININ ENGELLENMESİ

İhsan Balkaş’ın Kürtçe mektupları keyfi olarak cezaevi idaresi tarafından “anlaşılmadığı” gerekçesiyle gönderilmemiştir. Cezaevi yönetimi mahpusun bu mektupları ancak yeminli tercüman yoluyla Türkçeye çevirtip tercüme masrafını ödemesi halinde göndereceğini bildirmiştir.

Bu uygulama, mahpusun anadilinde iletişim ve haberleşme hakkının açıkça ihlali anlamına gelmektedir. Anayasa’nın 26. ve 28. Maddelerinde güvence altına alınan ifade ve haberleşme özgürlüğü ile AİHS’in 10. Maddesi kapsamındaki ifade özgürlüğünü açıkça ihlal etmektedir. Cezaevi idaresi, mahpusun mektuplarını anlaşılmadığı gerekçesiyle engelleyemez; yeminli tercüman ücreti yükümlülüğü mahpusa yüklenemez.

KİTAPLARA KEYFİ EL KOYMA

Mahpuslar, kişisel olarak bulundurabilecekleri kitap sayısının üçle sınırlandırıldığını; ayrıca idare kütüphanesinden en fazla dört kitabı, 15 gün içinde iade şartıyla temin edebildiklerini belirtmişlerdir. Bu sınırlama, özellikle araştırma ve inceleme odaklı çalışmalar açısından ciddi bir engel teşkil etmektedir. Kitapların sık sık değiştirilmesi

gerektiği, değişim sürecinin ise kimi zaman iki aya kadar uzadığı aktarılmıştır. Mahpuslar, bu uygulamaların bir düzen sağlamaktan ziyade kitaplara erişimi engellemek ve zihinsel üretimi baskılamak amacıyla yürütüldüğünü ifade etmişlerdir.

Ayrıca, cezaevi idaresinin **herhangi bir yasak kararı veya mahkeme hükmü olmaksızın**, *Yeni Özgür Politika*, *Ronahî*, *Evrensel*, *Demokratik Modernite* gibi muhalif basın ve yayınların içeriye alınmasına izin vermediği belirtilmiştir. Bu durum, mahpusların bilgi edinme ve haber alma hakkının sistematik ve hukuksuz biçimde engellendiğini göstermektedir.

Mahpuslar, sık sık yapılan aramalar sırasında ajanda, defter ve notlarının da alınarak yazılı üretimlerinin engellendiğini belirtmişlerdir. Daha önce üzerinde çalıştıkları yazılara, notlara ve taslaklara da bu gerekçelerle el konulduğu, üretim ve entelektüel faaliyetlerin baskılanmaya çalışıldığı aktarılmıştır.

Örneğin Mehmet Akpolat'ın iki Kürtçe kitabına cezaevi idaresi tarafından keyfi gerekçelerle el konulmuştur. Bu kitaplardan biri, tercüman bulunamadığı gerekçesiyle mahpusun talep ettiği adrese gönderilmemiş ve kendisine de teslim edilmemiştir. Diğer kitap ise, Nisan ayında yapılan arama sırasında herhangi bir açıklama yapılmadan el konulmuştur.

Bu durum, Anayasa'nın 25. ve 26. maddeleri ile güvence altına alınan düşünce ve ifade özgürlüğüne; Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi'nin 10. maddesi kapsamında korunan bilgi edinme ve fikir yayma hakkına açıkça aykırıdır. Cezaevi idaresi, ancak mahkeme kararı ya da açık yasal düzenlemelere dayalı olarak kitap ve yayınlara kısıtlama getirebilir. Aksi halde yapılan her türlü müdahale, keyfî ve orantısızdır.

AVUKATA VE MİLLETVEKİLİNE MEKTUP GÖNDERİMİNİN ENGELLENMESİ

Bolu F Tipi Yüksek Güvenlikli Ceza İnfaz Kurumunda tutulan İhsan Balkaş'ın, cezaevinde yaşanan ağır hak ihlallerini ve keyfi infaz uzatmalarını kamuoyuna ve ilgili makamlara duyurmak amacıyla avukatına ve Türkiye Büyük Millet Meclisi üyesi milletvekiline göndermek istediği mektuplar, cezaevi idaresi tarafından sistematik olarak engellenmiştir. Balkaş'ın mektuplarına “kurumun güvenliğini tehlikeye düşürme”, “örgütsel amaçlı haberleşme”, “kurumda barındırılan diğer hükümlü/tutuklulara ait bilgiler içermek”, “kurumu hedef alan ifadeler” ve “infial yaratma” gibi soyut ve keyfi gerekçelerle el konulmuştur.

Oysa bu mektuplar, cezaevinde yaşanan ağır hak ihlallerini belgelemek, kamuoyuna ulaştırmak ve savunma hakkını kullanmak amacıyla yazılmıştır. Balkaş'ın mektuplarında, 30 yılı aşkın süredir cezaevinde tutulan siyasi mahpusların şartlı tahliyelerinin keyfi biçimde engellenmesi ve cezaevindeki insan hakları ihlalleri belgelenerek kamuoyunun vicdanına ve demokratik denetim mekanizmalarına sunulmuştur. Ancak cezaevi idaresi, bu gerçekleri ortaya koyan ifadeleri susturmak ve hak arayışını kriminalize etmek için “infial yaratma” bahanesiyle mektupları alıkoymuştur.

Mahpus, daha önce gönderdiği mektupların keyfi biçimde alıkonularak muhataplarına ulaştırılmadığını ve akıbetlerinin dahi bildirilmediğini deneyimlediğinden, savunma hakkını ve kamuoyunu bilgilendirme çabasını sürdürebilmek için hem “normal mektup” hem de “taahhütlü mektup” yöntemine başvurmuştur.

Bolu F Tipi Cezaevi Disiplin Kurulu ve Bolu 2. İnfaz Hakimliği kararlarında, mektupların hangi somut delillerle “örgütsel haberleşme”, “kurum güvenliğini tehlikeye düşürme” veya “infial yaratma” gibi iddialarla ilişkilendirildiği açıklanmamış; savunma hakkı, adil yargılanma hakkı ve Anayasa'nın 22. Maddesi ile güvence altına alınan haberleşme özgürlüğü açıkça ihlal edilmiştir. Ayrıca İnfaz Yönetmeliği'nin 76/4. maddesine göre avukata gönderilen mektupların denetime tabi tutulamayacağı kuralı da hiçe sayılmıştır.

Bu keyfi engellemeler, yalnızca mahpusun değil, milletvekilinin ve avukatın da kamuoyunu bilgilendirme ve demokratik denetim yükümlülüklerini yerine getirmesini engellemekte; aynı zamanda adalet mekanizmasının şeffaflığını zedelemektedir.

HAVALANDIRMA VE ZİYARET HAKKININ TOPLU CEZALANDIRMA YOLUYLA ENGELLENMESİ

Disiplin cezası alan mahpusların havalandırma süreleri dört saatten bir saate düşürülmekte; toplu görüşme haklarına el konularak mahpuslar sadece bireysel görüşmeye mecbur bırakılmaktadırlar.

Bu uygulama, Anayasa'nın 38. Maddesi'nde güvence altına alınan “cezaların şahsiliği” ilkesine ve AİHS'in 3. ve 8. maddeleri kapsamındaki insan onuru ve özel hayata saygı hakkına aykırıdır. Suçun şahsiliği ilkesi gereği, disiplin cezası alan mahpusun koğuş arkadaşlarının hakları keyfi şekilde kısıtlanamaz.

İDARE VE GÖZLEM KURULLARININ KEYFİ VE HUKUK DIŞI KARARLARI VE BU KURULLARIN YAPISI, İŞLEYİŞİ VE HUKUKİ-POLİTİK ELEŞTİRİSİ

5275 sayılı Ceza ve Güvenlik Tedbirlerinin İnfazı Hakkında Kanun'un 89. maddesinde yapılan değişiklik ile birlikte 29 Aralık 2020 tarihinde yürürlüğe giren “Gözlem ve Sınıflandırma Merkezleri ile Hükümlülerin Değerlendirmesine Dair Yönetmelik” temel alınarak cezaevlerinde “İdare ve Gözlem Kurulları” oluşturulmuştur. 2021 yılı başında uygulanmaya başlanan bu yönetmelikle, mahpusların koşullu salıverilme ve denetimli serbestlik hakları “iyi hal” değerlendirmesine tabi tutulmuş; bu süreç, mahpusların özgürlüklerine erişimini ciddi biçimde kısıtlayan bir denetim mekanizmasına dönüşmüştür.

Kurulların Yapısı ve İşleyişi

5275 sayılı Kanun'un 89. maddesinin üçüncü fıkrasına göre iyi hal değerlendirmesi yapacak kurula, Cumhuriyet başsavcısı veya görevlendireceği Cumhuriyet savcısı başkanlık eder. Kurulda; kurum müdürü, gözlem ve sınıflandırmadan sorumlu ikinci müdür, idare memuru, cezaevi tabibi, psikiyatrist, psikolog, psiko-sosyal yardım

servisinden bir personel, öğretmen, infaz ve koruma başmemuru ile kurum müdürü tarafından seçilen teknik personelden bir görevli bulunur. Ne var ki, karar verici pozisyonda olan Cumhuriyet savcısı dışında kurulda hukukçu niteliği taşıyan herhangi bir üyenin yer almaması, karar süreçlerini hukuk devleti ilkesiyle çelişen keyfi bir yapıya dönüştürmektedir.

Mahkemelerin Yetkisine Müdahale

Kurullar, mahpusların koşullu salıverilme ve denetimli serbestlik haklarından yararlanıp yararlanamayacaklarına karar vermektedir. Oysa Anayasa'nın 9. maddesi, yargı yetkisinin yalnızca bağımsız ve tarafsız mahkemeler tarafından kullanılabileceğini açıkça ifade eder. İdare ve Gözlem Kurullarının bu yetkiyi fiilen kullanması, yargının bağımsızlığı ilkesini ve hukuk devleti ilkesini zedelemektedir. Özellikle Bolu F Tipi, Aksaray, Karabük ve Erzincan gibi cezaevlerinde mahpusların infazlarının tekraren ertelenmesi, mahkeme kararlarının fiilen etkisiz bırakılması anlamına gelmektedir.

Keyfi ve Hukuk Dışı Kararlar

Kurullar, mahpusların geçmiş disiplin cezalarını da değerlendirerek iyi halli olup olmadıklarına karar vermektedir. Ayrıca elektrik tasarrfunda bulunmadığından mahpusun örgütle bağın devam ettiği varsayımına kadar keyfi ve farazi gerekçelerle mahpusların tahliyeleri ertelenmektedir. Bolu Cezaevinde mahpuslar “örgütten ayrılma konusunda yazılı veya sözlü talepte bulunmaya zorlanmaktadır. Mahpuslara “pişmanlık beyanı” şeklinde siyasi sadakat testi uygulandığı örneklerle tespit edilmiştir. Yine mahpusların tutuldukları koğuş veya odanın kendisi dahi infaz uzatma gerekçesi yapılmaktadır.

Bolu Cezaevinde mahpuslarla yüz yüze görüşme yapmadan “kopyala-yapıştır” kararlar alındığı, kararların imzaya açılarak topluca dolaştırıldığı ve bu şekilde infaz uzatma kararlarının verildiği tespit edilmiştir.

Hukuki Yollara Etkisiz Eriřim

Mahpuslar ve avukatları tarafından İdare ve Gözlem Kurulu kararlarına yapılan itirazların infaz hakimliği ve ağır ceza mahkemelerince gerekçesiz olarak reddedilmesi, etkili başvuru hakkını ortadan kaldırmakta; bu durum mahpusların özgürlüğüne erişimini keyfi biçimde engellemekte ve adil yargılanma hakkını ortadan kaldırmaktadır.

Tüm bu uygulamalar bir arada değerlendirildiğinde, İdare ve Gözlem Kurulları adeta paralel bir yargı mekanizması gibi çalışmakta ve mahpusların özgürlüklerine dair kararlar alarak hukuk devleti ilkesini ağır biçimde ihlal etmektedir. Bu yapı, insan onuruna yakışır bir infaz rejiminin tesis edilmesine engel teşkil etmektedir. Keyfiyet ve belirsizlik ortadan kaldırılmalı, İdare ve Gözlem Kurulları yeniden yapılandırılarak bağımsız yargının yetkisine müdahale etmeyecek şekilde düzenlenmelidir.

5275 sayılı Kanun'un 89. maddesi ve ilgili yönetmelikler kapsamında uygulanan "iyi hal" kriteri ile mahpuslardan pişmanlık beyanı veya örgütten ayrılma dayatması, Anayasa'nın 2. Maddesi'ndeki hukuk devleti ilkesi ve 17. Maddesi'ndeki insan onuru ilkesi ile bağdaşmamaktadır. Ayrıca bu uygulamalar AİHS'in 3. ve 6. Maddeleri kapsamında keyfi muamele yasağını ve adil yargılanma hakkını da zedelemektedir.

Bolu Cezaevi İdare ve Gözlem Kurulu Kararlarına bir örnek: Nedim Yılmaz'ın Bitmeyen Cezası!

Bolu F Tipi Yüksek Güvenlikli Cezaevi'nde tutulan ve bugüne kadar hiçbir şekilde kurula çıkarılmadığını belirten Nedim Yılmaz'ın yaşadığı süreç, Bolu Cezaevi İdare ve Gözlem Kurulu'nun keyfi ve hukuksuz kararlarının çarpıcı bir örneğini teşkil etmektedir.

Yılmaz, 29.07.2023 tarihi itibarıyla infaz süresini tamamlamış olmasına rağmen, İdare ve Gözlem Kurulu'nun hukuka aykırı ve keyfi değerlendirmeleri sonucunda özgürlüğünden mahrum bırakılmaya devam etmektedir.

Yılmaz'ın infazı, benzer gerekçelerle sekiz (8) kez uzatılmış; iyi halli olduğu yönünde raporlar bulunmasına rağmen tahliye edilmemiştir.

28/05/2025 tarihli 2025/1068 Karar numaralı İdare ve Gözlem Kurulu kararı ile mahpusun infazı 03/09/2025 tarihine ertelenmiştir. 8. infaz ertelemeesi olan bu karardan bir (1) gün önce mahpus hakkında düzenlenen “Dönem Değerlendirme Kararı”nda; belirlenen dönem puanının 41.75 oduğu ve yapılan değüerlendirme dikkate alındığında mahpusun **İYİ HALLİ OLDUĞUNA KARAR VERİLMİŞTİR. Ancak bir gün sonra alınan kararda ise mahpusdun İYİ HALLİ OLMADIĞI belirtilerek infazı 3 ay daha uzatılmıştır.**

Söz konusu kararda, mahpusun eski disiplin cezalarına yer verilerek, örgüt hükümlüleri ile aynı odada kaldığı, herhangi bir pişmanlık belirten beyanın olmadığı ve örgütten ayrılma konusunda yazılı veya sözlü bir talebinin bulunmadığı belirtilerek toplumla bütünleşmeye hazır olmadığı belirtilmiştir.

Kanunda sayılan “iyi hal” kriterleri arasında örgüt suçlarından cezaevinde bulunan hükümlülerden “örgütten ayrılmaya dönük bir talepte bulunmaları” gerekliliğine ilişkin herhangi bir kriter yoktur. Kaldı ki böylesi bir kriterin Kanunda yer alması da mümkün değildir. Çünkü örgüt üyeliğı suçu mütemadi, yani neticesi devam eden bir suç olarak kabul edilmekte ve kesintinin gerçekleşmesi ile suç tamamlanmış olmaktadır. Temadi ise; şüpheli hakkında dava açılması veya şüphelinin yakalanması, tutuklanması gibi bir nedenle özgürlüğünden mahrum bırakılması veya fiille ilgili hukuki bir işlemin yapılması hallerinde son bulmuş olur¹.

Ancak kesinleşmiş bir hüküm ve bu hükmün gereğı olarak 30 yıl cezaevinde kalınmış olsa bile İdare ve Gözlem Kurullarınca hukuki ve fiili kesinti yok sayılarak yani hükümlülerin hiçbir şekilde örgütsel bağlarının kopmadığı kabulü ile keyfi ve hukuksuz kararlara imza atıldığı görölmektedir.

Devletin tam egemenliğı altındaki cezaevlerinde hükümlülerin “mensubu oldukları” örgütle bağlantılarının kopmadığını iddia etmek aynı zamanda devletin cezaevlerinde tam egemenlik iddiasını yok etmek, tanımamak anlamına da gelmektedir.

¹ CMK m.12/2 uyarınca da mütemadi suçlarda temadinin sona erdiği yer mahkemesi yetkilidir. Yani hem suçun tamamlanması ve hem de yer bakımından yetkili mahkemenin tespit edilmesi kesintinin gerçekleşmesine bağlanmıştır.

Yılmaz'ın “iyi halli” olmadığına gerekçe yapılan bir diğer husus ise yukarda yer verdiğimiz, mahpusun örgütlü hükümlüler ile birlikte kalmasıdır. Diğer cezaevlerindeki İdare ve Gözlem Kurullarınca da çokça kullanılan bu kriter ne kanunda ne de yönetmelikte yer almaktadır. Tersine bu uygulamanın dayanağı bizzat Kanun'dur. 5275 sayılı Kanun'un 24. ve 63. maddeleri uyarınca hükümlüler almış oldukları cezaya, özellikle de işledikleri suça göre gruplandırılmaktadır. Bu mevzuat hükümleri gereğince idarenin yaptığı gruplandırma sonucunda hükümlüler belli koşullara konulmaktadır. Ancak mahpusların konuldukları koşullardan ayrılmaları kanuni bir zorunluluk² olmadığı halde bu koşullardan ayrılmayan mahpuslar tam da bu gerekçeyle özgürlüklerinden alıkonulmaktadır.

Kişinin yargılama aşamasında suçu kabul edip etmediğine bile bakmadan iyi hal değerlendirmesinde bulunan Bolu Cezaevi İdare ve Gözlem Kurulu, Yılmaz'ın herhangi bir pişmanlık belirten beyanın olmadığını belirtmiştir. Ancak yargılama aşamasında dahi kişi tarafından kabul edilmeyen suçlama nedeniyle kişiyi pimanlığa zorlama ve bunu tahliye edilme şartı olarak dayatmanın mantıki bir izahı yoktur. Çünkü pişmanlık için ön koşul olarak kişinin önce suçlamayı kabul etmesi gerekir. Bu nedenle hiçbir zaman atılı suçu kabul etmemiş mahpusların iyi halliliğinde “pişmanlık” belirtmesini beklemek mümkün değildir.

Pişmanlığın infaz rejimine ilişkin müesseselerde kriter olarak değerlendirilmeye alınması Anayasa ve ceza hukuku prensiplerine de aykırıdır. Zira mevzuatta pişmanlık, “maddi ceza hukuku müessesesi” olarak düzenlenmiştir. Maddi ceza hukuku müessesesi olan pişmanlığın aynı zamanda infaz rejimine ilişkin bir konunun temel şartı olarak kabulü de bu nedenle mümkün değildir. Maddi ceza hukukuna ait olup yargılama aşamasında hâkim tarafından değerlendirilmesi gereken pişmanlığın, infaz aşamasında idari bir kurul tarafından tekrar ve özellikle hükümlü aleyhine değerlendirilmesi, ceza hukukuna hakim olan “mükerrer değerlendirme yasağına” da açıkça aykırılık teşkil etmektedir.

² Yargıtay 1. Ceza Dairesi E. 2021/10147, K. 2021/12401, 17/09/2021, Benzer yönde kararlar için bkz: Yargıtay 1. Ceza Dairesi E. 2021/12405, K.2021/14618, 03/12/2021, Yargıtay 1. Ceza Dairesi E. 2021/12585, K. 2021/14861, 10/12/2021, Yargıtay 1. Ceza Dairesi, E. 2021/12596, K. 2021/15300, 21/12/2021, Yargıtay 1. Ceza Dairesi E.2021/12383, K. 2021/14626, 03/12/2021, Yargıtay 1. Ceza Dairesi, E. 2021/12656, K. 2021/15299, 27/12/2021, Yargıtay 1. Ceza Dairesi E. 2021/7839, K. 2021/9849 04/06/2021.

Ancak benzer siyasi ve ideolojik yaklaşımlarla Nedim Yılmaz örneğinde olduğu gibi birçok mahpusun tahliyesi keyfi ve hukuksuz bir biçimde engellenmektedir. Örneğin aynı cezaevinde bulunan Abdullah Çelik ile Sinan Türkmen'in 6 kez, Ali Murat Çelik, Şahap Elbasan ve Keyfo Başak'ın infazları 4 kez uzatılmıştır.

Benzer gerekçelerle infazı uzatılan bazı mahpusların listesi şu şekildedir:

**BOLU F TİPİ YÜKSEK GÜVENLİKLİ CEZA İNFAZ KURUMUNDA
TAHLİYESİ ENGELLENEN BAZI MAHPUSLAR**

No	İDARİ GÖZLEM KURULU KARARI İLE TAHLİYESİ ENGELLENENLER
1	ABDULHAMİT AHRAZ
2	ABDULLAH ÇELİK
3	AHMET ABDİ İBRAHİM
4	AHMET MUSTAFA
5	ALİ MURAT ÇELİK
6	ATAŞ GÖBE
7	AYDIN ADIYAMAN
8	AYDIN YÜCE
9	BÜLENT GÜNEŞ
10	DENİZ ÖZTÜRK
11	HACI EKİNCİ
12	HALİL DAĞ
13	HASAN İNCİ
14	KEYFO BAŞAK
15	M. ŞİRİN BOZÇALI
16	MARUF TÜRKAN
17	MEHMET DENİZ GÜZEL
18	MEHMET ZEKİ EŞİN

19	MUHAMMED İSMAİL
20	MURAT ÇETİNKAYA
21	MUZAFFER AKIŞ
22	NEDİM YILMAZ
23	NURETTİN ATAMAN
24	ÖMER OKUL
25	ÖZGÜR SİNCER
26	RAMAZAN VURAL
27	SABİT KAYA
28	SALİH KORKUT
29	SERHAT ÖZTÜRK
30	SİNAN TÜRKMEN
31	SUAT GÖKALP
32	ŞAHAP ELBASAN
33	TUNCAY DOĞAN

SONUÇ VE DEĞERLENDİRME

Bolu F Tipi Yüksek Güvenlikli Ceza İnfaz Kurumu'nda yaşanan hak ihlalleri, sadece bireysel mağduriyetlerin değil, insan onuruna dayalı bir ceza infaz rejiminin inşa edilmesi gerekliliğini de ortaya koymaktadır. Bu raporda detaylandırılan kimi vakalar, cezaevi idaresinin ve İdare ve Gözlem Kurullarının keyfi ve hukuk dışı uygulamalarının, mahpusların temel hak ve özgürlüklerini sistematik biçimde nasıl zedelediğini açıkça göstermektedir.

Öncelikle, hasta mahpuslara yönelik sağlık hizmetlerinin ihmal ve onur kırıcı muameleler, cezaevi rejiminin insanlık onuru ilkesini nasıl unuttuğunu göstermektedir. Kelepçeli muayene dayatması, jandarma gözetiminde sağlık hizmeti ve geç sevkler, cezaevinin ceza değil, adeta cezalandırma kampına dönüştüğünü ortaya koymaktadır.

Anadilinde iletişim hakkının engellenmesi, cezaevi idaresinin insan hakları ve anayasal yükümlülükleri hiçe sayarak mahpusları dillerinden ve kültürel kimliklerinden koparmaya yönelik sistematik bir baskı aracına dönüştürülmüştür. Bu durum, yalnızca bireysel bir haberleşme ihlali değil, aynı zamanda Kürt kimliğine ve çokdilli toplumsal gerçekliğe yönelik bir asimilasyon politikasının yansımasıdır.

Kitaplara ve yayınlara keyfi el koymalar, düşünce ve ifade özgürlüğünü baltalayarak mahpusların dünyayla bağını koparmakta; demokratik denetimin ve eleştirel düşüncenin önünü tıkamaktadır. Bu uygulamalar, cezaevlerinde bir fikir tecrit rejimi yaratmakta; bireylerin en temel düşünsel haklarına yönelik bir tehdit oluşturmaktadır.

Avukat ve milletvekillerine mektup gönderiminin engellenmesi hem savunma hakkını hem de demokratik denetimi işlevsiz kılmaktadır. Bu keyfi uygulamalar, adil yargılanma hakkının, ifade özgürlüğünün ve demokratik hesap verebilirliğin altını oymaktadır.

İdare ve Gözlem Kurullarının keyfi kararları ise, cezaevlerinde adeta paralel bir yargı organı yaratmakta ve mahpusları siyasi sadakat testlerine tabi tutarak tahliyelerini keyfi gerekçelerle ertelemektedir. “Pişmanlık” dayatması, insan onurunu zedeleyen bir sadakat belgesi gibi mahpusların önüne konmakta, ceza hukuku ilkelerine aykırı bir biçimde yeniden yargılama yapılmaktadır. Bu durum, cezaevinde insan onuruna yaraşır bir yaşamı olanaksız kılmakta; hukukun evrensel ilkeleriyle açıkça çatışmaktadır.

Bugün Bolu F Tipi Cezaevi özelinde gözlemlenen hak ihlalleri, aslında ülke genelinde cezaevi pratiğine egemen olan zihniyetin ve yapısal sorunların bir yansımasıdır.

Bu bağlamda, adaletin yeniden inşası ve insan haklarının tesisi için şu önerilerin hayata geçirilmesi elzemdir:

- Hasta mahpusların tedaviye erişimi güvence altına alınmalı, ağız içi arama, kelepçeli muayene gibi insanlık onurunu zedeleyen uygulamalara son verilmelidir.
- Anadilinde iletişim hakkının önündeki keyfi engeller kaldırılmalı; tercüme masrafları mahpuslara yüklenmemelidir.

- Kitap ve yayınlara keyfi el koymalara derhal son verilerek ifade ve düşünce özgürlüğü sağlanmalıdır.
- Avukat ve milletvekillerine mektup gönderiminin engellenmesi uygulaması kaldırılarak savunma hakkı ve demokratik denetim güçlendirilmelidir.
- İdare ve Gözlem Kurullarının yapısı ve işleyişi gözden geçirilmeli, bu kurulların keyfi kararları denetime açılmalı ve hukuk devletine uygun hale getirilmelidir.
- Pişmanlık beyanı dayatmasına son verilerek mahpusların adil yargılanma ve insan onuruna saygı hakları korunmalıdır.
- Mahpusların demokratik denetime, savunma hakkına ve toplumsal hayata hazırlık süreçlerine katılımını engelleyen tüm engeller kaldırılmalıdır.

